parandati ja tarvitamiskõlblikuks tehti, omandas elu Tartus enam-vähem endise ilme. Siitpeale võib vahepeal laialipaisatud linnakogukonda jälle restitueerunuks pidada.

Tartu olud Peeter Suure lähemate järglaste ajal. Uusikaupungi rahuga algas Baltimaal kestev rahulik areng, mida maa hädapärast vajas raskete sõjahaavade parandamiseks. Vaesunud, toorestunud ja pika sõja keerises vaimliselt ning kõlblalt tasapinnalt langenud rahvastik võis jälle rahulikult anduda produktiivsele tööle, ilma et teda oleksid tõkestanud mingisugused välised asjaolud. Ka uus Vene võim ei seganud end üleliia kohalikesse asjusse, vaid jättis maa seisustele nende koduste olude korraldamise alal õieti laialise tegevusvabaduse. Vene riigiametnikkude arv Baltimaal oli väga väike ja needki toimisid peaasjalikult kohalikkude nõuandjate soovide kohaselt. Aadel ja linnad võisid Vene riikliku võimu poolt kinnitatud omavalitsuste piirides takistamatult teotseda. Kuid Liivi seisused ei osanud säärast olukorda kuigi hästi kasutada. Elu üldise kitsapiirilisuse ja vaimlise silmaringi kitsuse tõttu ei suudetud algatada laiaulatuslikumaid üritusi, vaid tammuti aastakümnete kaupa vanade, tardunud traditsioonide kivistunud raamide vahel. Mingisugune uinutav monotoonsus on omane sellele sisuvaesele ajale, mis eraldab Põhjasõja dramaatilist ajajärku Katariina II-se elevusrikkast ja algatusvõimelisemast ajajärgust.

Kõik see maksab täies ulatuses ka Tartu kohta. Siingi ei jätkunud mitmeist vintsutusist läbikäinud ja enneolematus viletsuses kiratseval rahvastikul tarvilisel määral arusaamist uutest, arenevale elule kohandatud algatustest. Siingi hääbuti apaatiliselt ja tuimalt, hoiti vana inertsi mõjul kramplikult kinni mõttetuks muutunud eluvormidest, väriseti oma privileegiumide eest, mis iga päevaga muutusid ikka eluvõõramaks, ja tunti iga tõsisema reformi ees otse ebausklikku hirmu. Peamise elusisu moodustasid lõpmatud tülid ja kulukad protsessimised kõige tühisemate asjade puhul. Raehärrade, pastorite ja gildivanemate valimistel tekkisid teravad jõukatsumised, millede puhul apelleeriti asevalitseja, kindralkuberneri või justiitskolleegiumi poole ja naeruvääristati niiviisi iseendid Vene võimukandjate silmis. Ühe ajutise raekoja ruumides sisseseatud lihapoe pärast protsessiti tervelt 35 aastat, kuni looduseväed protsessile lõpu tegid: nimelt põles ühes raekojaga 1775. a. ka mainitud lihapood maha. Selle tagajärjel kujunes ahtakeses linnakogukonnas vastastikuste kahtlustuste lämbunud õhkkond, mis juba eos hävitas iga tõsisema reformipüüde. Linna vaimlise tasapinna lamendamiseks aitas ka see kaasa, et nüüd Tartus puudusid asutised, mis Rootsi ajal olid avaldanud rahvastikusse ikkagi kasvatavat ja kultuuristavat mõju: ülikool oli Põhjasõja ajal seisma jäänud, kuna õuekohtu ja ülemkonsistooriumi asukohaks määrati Riia. Õieti suurel arvul peeti neil ajul Tartus sõjaväge, kuid selle mõju rahvastikusse oli ennem negatiivne kui positiivne. Väeosade majutamisel tekkis tooreil ja vägivaldseil väepealikuil rae ja kodanikkonnaga alalisi hõõrumisi, mis mõnikord arenesid teravaiks konfliktideks. Nõudlikke sõjaväelasi oli seda raskem rahuldada, et majade arv oli võrdlemisi väike ja majad ise tavaliselt mahuvaesed. A. 1741 pidas raad ohvitseride vägivallategude pärast tarviliseks kord isegi raekoja uksed lukustada. Et see ettevaatuse-abinõu polnud ülearune, seda näitavad 1757. aasta sündmused, mil gildivanem Ehlertz sõdurite poolt armetult läbi peksti. Samasugused teravad vastolud tekkisid rae ja asevalitseja vahel, eriti 1744. a. linna asevalitsejaks saanud F. A. Stackelbergi ajal. Enamal jaol juhtumustest keerlesid need tülid väikeste ambitsiooniküsimuste ümber ega omanud sügavamat põhimõttelist iseloomu.